

М. Ю. Токар

Перша руська (українська) центральна народна рада

ПЕРША РУСЬКА (УКРАЇНСЬКА) ЦЕНТРАЛЬНА НАРОДНА РАДА (ПР(У)ЦНР) — український надпартійний представницький орган у Закарпатті. Створений 1919 на базі регіональних народних рад як Центральна руська народна рада (ЦНР) в Ужгороді з метою вирішення державно-територіальної приналежності краю. Спочатку вона об'єднувала як українофільських, так і русофільських діячів. Голова — [А. Бескид](#). До 2-ї половини 1920-х рр. залишалася єдиним політичним органом, що виражав політичну волю й думку українського громадянства. Після виникнення в Закарпатті перших політичних партій роль ЦНР почала занепадати, а її діяльність була паралізована. Пожвавлення суспільно-політичного життя в Закарпатті у 2-й половині 1930-х рр. зумовило необхідність відродження ЦНР, однак внаслідок існування чіткої національно-політичної двоблокової (українофільська та русофільська) багатопартійної системи в краї виникли дві народні ради: русофільські партії та їхні лідери об'єдналися у ЦНР (очолив [А. Бродій](#)), українофіли, вважаючи себе правонаступниками ЦНР зразка 1919—20, назвали своє об'єднання ПР(У)ЦНР. До неї увійшли представники українських політичних партій, товариств і організацій Закарпаття. Коли роль політичних партій у краї почала занепадати (1937—38), саме ПР(У)ЦНР стала виразником політичної волі місцевого населення. Обидві народні ради досягли до консенсусу 8 жовтня 1938, коли утворили перший автономний уряд Підкарпатської Русі. 21 жовтня 1938 ПР(У)ЦНР опублікувала маніфест «Громадяни і громадянки!» з вимогами до державної влади про забезпечення політичної та економічної самостійності краю. Його підписали 54 активісти ПР(У)ЦНР, серед яких — [А. Волошин](#), [А. Штефан](#), [М. Бращайко](#), [А. Ворон](#), [Д. Німчук](#), [В. Гренджа-Донський](#), [І. Невицька](#). 26 жовтня 1938 автономний уряд очолив голова ПР(У)ЦНР А. Волошин, відтоді розстановка політичних сил остаточно змінилася на користь українців. Після заборони діяльності політичних партій у краї (29 жовтня 1938) русофільська ЦНР фактично перестала діяти. ПР(У)ЦНР (її ще називали Українська національна рада) існувала й надалі як надпартійний представницький національний форум, вирішуючи найсуттєвіші соціально-політичні та культурні проблеми краю. У листопаді 1938 — березні 1939 резиденція ПР(У)ЦНР знаходилася у м. Хуст (нині

Закарпатської обл.). Припинила діяльність унаслідок окупації Закарпаття угор. військами (17 березня 1939).

Рекомендована література

1. Мишанич О. «Карпаторусинство», його джерела й еволюція у ХХ ст. К., 1992;
2. Нариси історії Закарпаття. Т. 2 (1918—1945). Уж., 1995;
3. Вегеш М. Карпатська Україна 1938—1939 років у загальноєвропейському історичному контексті. Т. 2. Уж., 1997.

Бібліографічний опис:

Перша руська (українська) центральна народна рада / М. Ю. Токар // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-883691>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).